

«АРАЛІ» РЭЧКУ

Нашы продкі, якія заўжды жылі ў цесным яднанні з прыродай, ведалі спадчыну і супраць спякоты. Каб выклікаць дождж, жанчыны, скінуўшы адзенне, употай ад усіх «аралі» рэчку і спявалі абрадавыя песні.

У клімавіцкай вёсцы Стары Дзедзін, дзе некалькі гадоў таму адраділі гэты абрад, вырашылі скарыстацца старадаўнім спосабам. Шэсць удзельніц народнага фальклора-этнографічнага калектыву «Астранка» апранулі выштыя ніжнія кашулі, павязалі на галовы хусткі, узялі плуг і пайшлі на рэчку Асцёр. Рачулка не вельмі вялікая, а падчас засухі наогул высыхае, і вады застаецца амаль па пояс. Перад тым, як зайсці ў ваду, жанчыны прачыталі «Ойча наш» і іншыя малітвы. А потым, напяваючы абрадавыя песні, пацягнулі плуг. Відавочцы сцвярджаюць, што, як толькі жанчыны вярнуліся на свой бераг, з-за лесу паказаліся хмаркі

Старадаўні абрад у Старым Дзедзіне мясцовыя жанчыны здзейснілі для таго, каб выклікаць дождж. І ён пайшоў!

і падзьмуў свежы ветрык. А праз некаторы час хлынуў лівень і ў суседніх Клімавічах.
— Наогул гэты абрад выконваўся троху інакш, — удакладніла дырэктар Клімавіцкага краязнаўчага музея Дар'я Эверс. — Працелькі павінны ісці галышом, ды так, каб іх ніхто не бачыў. Прынамсі, так рабілі ў даўнія часы.

Дарэчы, яшчэ ў адной клімавіцкай вёсцы Судзілі памятаюць, як раку «аралі» выключна ўдоў, а маладыя жанчыны рабілі тое ж самае на перакрываўных звы-

чайных дарог. Быў яшчэ адзін спосаб выклікаць дождж: людзі сыпалі ў калодзеж мак, цыбулю з трох баразен ці часнок.

Пераемнікам традыцыі стаў калектыв «Астранка», які збіраецца прэтэндаваць на наданне абраду «Закліканне дажджу» статусу нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці Беларусі. Дарэчы, сёння Стары Дзедзін — адзіны ў вобласці населены пункт, дзе адраділі гэты рытуал.

Налі ЗІГУЛЯ.
Фота з фанды Клімавіцкага краязнаўчага музея.

■ Дэмаграфія

НАРАДЖАЕЦЦА ЁСЁ БОЛЬШ

Колькасць насельніцтва краіны на 1 ліпеня — 9 млн 469,2 тыс. чалавек

Колькасць насельніцтва Беларусі на 1 ліпеня бегучага года склала 9 млн 469,2 тыс. чалавек, паведамліла БЕЛТА ў Нацыянальным статыстычным камітэце.

Колькасць жыхароў за студзень-чэрвень гэтага года павялічылася ў Мінску з 1 млн 921,8 тыс. чалавек на 1 студзеня 2014 года да 1 млн 928,5 тыс. на 1 ліпеня, а таксама ў Мінскай вобласці — з 1 млн 402,7 тыс. да 1 млн 403,5 тыс. чалавек адпаведна. У Брэсцкай вобласці колькасць жыхароў практычна не змянілася — 1 млн 388,5 тыс. У астатніх рэгіёнах рэспублікі колькасць жыхароў зменшылася. У выніку на 1 ліпеня ў Гомельскай вобласці налічвалася 1 млн 424,8 тыс. чалавек, у Віцебскай — 1 млн 199,8 тыс., у Магілёўскай — 1 млн 70,8 тыс., у Гродзенскай — 1 млн 53,3 тыс. чалавек.

У Беларусі ў студзені-чэрвені гэтага года нарадзілася 57 тыс. 284 дзіцяці,

што на 1 тыс. 100 дзяцей больш, чым у студзені-чэрвені мінулага года. Агульны каэфіцыент нараджальнасці за шэсць месяцаў у цэлым па рэспубліцы склаў 12,2 на 1 тыс. жыхароў (за аналагічны перыяд 2013 года — 11,9 праміле). Сярод рэгіёнаў краіны самы высокі гэты паказчык — у Брэсцкай вобласці (13,1 праміле), а самы нізкі — у Віцебскай вобласці (10,7 праміле).

У Беларусі за студзень-чэрвень 2014 года памерлі 61 тыс. 464 чалавекі, або на 3 тыс. 378 менш, чым за студзень-чэрвень 2013-га. Агульны каэфіцыент смертнасці склаў 13,1 на 1 тыс. насельніцтва (у студзені-чэрвені 2013-га ён быў 13,7 праміле). Сярод рэгіёнаў краіны самы высокі гэты паказчык — у Віцебскай вобласці (15,3 праміле), самы нізкі — у Мінску (9 праміле).

Натуральная страта насельніцтва ў першым паўгоддзі 2014 года ў параўнанні з адпаведным перыядам 2013-га зменшылася на 51,7 працэнта і склала

4 тыс. 180 чалавек. У цэлым па краіне ў першым паўгоддзі 2014 года колькасць памерлых перасягнула колькасць народжаных на 7,3 працэнта (у першым паўгоддзі 2013-га — на 15,4 працэнта).

У студзені-чэрвені 2014 года міграцыйны прырост насельніцтва склаў 5 тыс. 189 чалавек і павялічыўся ў параўнанні з аналагічным перыядам 2013 года на 583 чалавекі, або на 12,7 працэнта.

Паводле аператыўных статыстычных даных, у студзені-чэрвені бягучага года ў параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года колькасць зарэгістраваных шлюбавых зменшылася на 4,4 працэнта, разводзіў — на 1,5 працэнта. У першым паўгоддзі 2014 года на 1000 шлюбавых прыпадала 513 разводаў, у адпаведным перыядзе 2013 года — 498 разводаў. Усёго ў студзені-чэрвені было заключана 33 тыс. 378 шлюбавых, колькасць разводаў склала 17 тыс. 112.

Апавяшчальнік выратае раней за пажарных

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)
Між іншым, сёлета дзякуючы менавіта апавяшчальнікам дзесьці чалавек выратаваўся пры пажары (Статыстыка — на момант нашай гутаркі з Васілём Чэканам. — А.П.) і гэта — афіцыйна зарэгістраваны выпадак.

Безумоўна, падчас жніва пажарныя робяць усё магчымае, каб агонь не знішчыў тэхніку земляробаў, ураджай.

— Па традыцыі, там, дзе працуюць па пяць камбайнаў і больш, нашы супрацоўнікі побач. Некаторыя сельскагаспадарчыя падпрямствы самі арганізуюць дзяжурства каля сваёй тэхнікі. Таксама праводзім заняткі ў раёнах — і не толькі для камбайнераў, але і для работнікаў знерасушчальных комплексаў, вадзіцеляў, якія перавозяць збожжа. Надаецца вялікая ўвага ўкамплектаванню камбайнаў вогнетушыцелямі, нааўнасці ва ўсіх удзельніках жыва дыстанцыйнай сувязі. Каб у выпадку чаго, адрэза паветрамі пра надзвычайнае здарэнне, — працягвае Васіль Чэкан.

Ён лічыць, што можна ганарыцца зніжэннем колькасці надзвычайных сітуацый. І самае галоўнае, што на пажарах загінула менш чалавек.

— Чалавечы жыццё — самае каштоўнае, — падкрэсліў мой суразмоўца. — Не сакрэт, што многія гуіць у выніку ўжывання спіртнога. Летась, напрыклад, на Віцебшчыне са 145 загінулых на пажарах 115 былі ў нецвярозым стане. Калі б не гэты сумны факт, вобласць і краіна ў цэлым былі б на ўзроўні лепшых еўрапейскіх краін у пытанні бяспекі.

З выпівахамі таксама вядзецца вялікая прафілактычная праца: і ўшчыўваюць, і кадзіруюць, і ў лячэбна-працоўныя прафілактычныя адрэалуюць — каб кардынальна мянялі лад жыцця, не стваралі небяспечных умоў ні сабе, ні іншым.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

«ГАРАЧЫ»
287 17 41

СТАЦЫЯНАР ЗАКРЫЮЦЬ, але для цяжкіх хворых пакінуць сем ложкаў

3 Вілейкі са скаргаў — па даручэнні астатніх хворых, як значны мужчына — патэлефанаваў заяўнік: закрываюць скурвендыспансер. Быццам бы тое павінна адбыцца з 1 кастрычніка, папера з райвыканкама ўжо пайшла ў аблвыканкам, дзе і павінны прыняць канчатковае рашэнне. Прычына ў тым, што будынак скурвендыспансера не адпавядае санітарным нормам, бо быў пабудаваны, па словах заяўніка, яшчэ за польскім часам.

— Запаўняльнасць яго, між тым, амаль стапрацэнтная, часам нават даводзіцца чакаць сваёй чаргі. Стаўленне з боку персаналу да нас вельмі добрае. А цяпер быццам скурвендыспансер перавядуць або ў Стоўбцы або ў Барысаў. З апошнім, напрыклад, прамых аўтобусных і чыгуначных зносін няма. Зноў жа — адлегласць, транспартныя выдаткі. Ды і ці будуць там свабодныя месцы, калі дыстансера зараз адначасова абслугоўвае Вілейскі, Мядзельскі, Валожынскі і Маладзечанскі раёны? — задаваў пытанні заяўнік.

Боязь хворага пацвердзіла ў тэлефоннай гутарцы загадчыца цэнтральнай раённай балніцы Тамара Мількота: пытанне аб закрыцці стаячынара па прычыне неадпаведнасці санітарным нормам будынка сапраўды стаіць на парадку дня. Раённы бюджэт не ў стане знайсці грашовыя сродкі, паколькі гаворка ідзе пра мільярды рублёў.

— Будынак мае патрэбу не толькі ў рамонт, але і рэканструкцыі. Гэта велізарная сумы, бо ў ім высокая столі, вялікія вокны, замяні патрабуюць камунікацыі (лячэнне хворых звязана з пастаяннымі прымуўкамі), дах і гэтак далей, — распавяла Тамара Генадзеўна. — Падрабач нейкі іншы будынак, куды б мы змаглі пераехаць, таксама не атрымаўся.

Тым не менш загадчыца скурвендыспансера сітуацыю з пераездам у іншае месца зусім крытычнай ні лічыць, бо праблему

(прынамсі, для свайго раёна) вырашыць пэўным чынам удалося. У цэнтральнай раённай балніцы для пастаянных цяжкіх хворых будзе пакінута мінімум сем ложкаў. Хоць суразмоўца не раз падчас гутаркі зазначала, што хворых і калектыву шкада.

— Калі гаварыць пра першых, то гэта спецыфічная катэгорыя хворых, яны часам саромеюцца з'яўляцца ў людных месцах, ім цяжкавата наладжваць кантакты наноў. Вы ж разумееце, пра якія хваробы ідзе гаворка? Многіх з пацыентаў персанал ведае ўжо даўно і добрае стаўленне да сябе нашы хворыя вельмі цэняць. Таму я разумею па-чалавечы людзей, якіх усхвалявала навіна пра закрыцці скурвендыспансера. Яны і мне тэлефануюць, пытаюцца, чым можна дапамагчы, — з цеплынёй раскавала пра сваіх падапечных Тамара Генадзеўна. — Што датычыцца персаналу, работнікі будуць працаўладкаваны. Хаця, паўтарыся, шкада, што так адбываецца.

Пакуль афіцыйнага загада аб закрыцці скурвендыспансера ў Вілейскіх няма. Ды і названая нашым заяўнікам дата 1 кастрычніка, як заўважыла Тамара Мількота, пакуль толькі прыкладная. «Калі ў верасні, за месяц да меркаванага закрыцця, мы атрымаем папярэджанне, тады сапраўды закрыцці і пераезд непазбежныя. Але не выключана, што гэты тэрмін можа быць і перанесены. Тым не менш да канца года скурвендыспансер будзе закрыты».

Сяргей РАСОЛЬКА

■ А не шкодзь!

ЗА РАДАР АДКАЖУЦЬ ПА ЁСЁЙ СТРОГАСЦІ

Супрацоўнікі крымінальнага вышуку УУС Магілёўскага аблвыканкама затрымалі падазраваных у наўмысным знішчэнні стаячынарага датчыка хуткасці на ўчастку аўтадарогі Магілёў — Бабруйск.

Фотакамера коштам каля 25 тысяч еўра, якая прапала ў канцы ліпеня, была знойдзена спаленай у лесе, паведамліла ўпраўленні інфармацыі і грамадскіх сувязяў МУС. На гэты момант затрымалі дваіх падазраваных. Абодва — жыхары абласнога цэнтра, 1981 і 1985 года нараджэння. Месцазнаходжанне трохіага падазраванага ўстанавілі.

Як высветлілі аператыўнікі, вяртаючыся ноччу з рыбалкі, падазраваныя вырвалі пры дапамозе аўтамашыны аперу з фотарэкасарам. У бліжэйшым лесе апарат разабралі на камплектныя часткі (частка з якіх канфіскавана ў маладых людзях), а корпус спалілі. Крымінальны артыкул, па якім заведзена справа, прадугледжвае пакаранне ў выглядзе пазбавлення волі тэрмінам ад 7 да 12 гадоў (паколькі была нанесена шкода ў асабліва буйным памеры).

Міністэрства ўнутраных спраў папярэджвае, што вінаватыя ў падазрых учынках працягваюцца да адказначы ў ёсёй строгасці крымінальнага заканадаўства. Апроч таго, у хуткім часе кожны з фотарадараў будзе весці кругласутачны відэазапіс, што істотна аблегчыць пошук злачынцаў.

■ Падрабязнасці

МАЛАДЫЯ ЛЮДЗІ ПАМЕРЛІ АД ПЕРАДАЗІРОўКІ

Трое маладых хлопцаў, цэлы які былі знойдзены на мінулым тыдні ў лясным масіве насупраць пешаходнага моста чэраз МКАД непадальку ад вуліцы Лімавіцкай, памерлі ад перадазіроўкі, паведамлілі ў прэс-службе ГУУС Мінгарвыканкама.

Усе трое пражывалі ў вёсцы Каралёў Стан Мінскага раёна. Двум з іх было па 26 гадоў, трэціму — 35. Пра магчымую трагедыю паведаміў знаёмы загінулых, на невядомым прыватным падпрямстве якога і працавалі ўсе трое хлопцаў, калі тыя не выйшлі на працу. Пры аглядае цел не было ўстаноўлена відавочных прыкмет гвалтоўнай смерці, якія-небудзь пашкоджанні таксама адсутнічалі. Разам з тым, былі выяўлены сляды ад шматлікіх інфекцый, знойдзены выкарыстаныя шпрыцы.

Па выніках праведзеных экспертыз стала зразумелым, што маладыя людзі памерлі ад перадазіроўкі метадамі. У міліцыянераў ёсць падставы меркаваць, што ён быў набыты ў асоб чыгнанскай нацыянальнасці: менавіта яны пры рэалізацыі разбаўляюць метадам яшчэ адным медыцынскім прэпаратам. Апроч таго, які высветлілася, загінулыя, акрамя наркатыкаў, ужылі значную колькасць спіртнога. Спалучэнне гэтых фактараў ужо само па сабе небяспечнае для здароўя і жыцця.

Адзін з хлопцаў раней прыцягваўся да адказначы за незаконны нарकाбарот, другі ўжо трапіў у медустанова з-за перадазіроўкі, у трэцяга працягнуліся псіхічныя расстройствы на гэтай жа глебе.

Сяргей РАСОЛЬКА

■ Ведай нашых!

КВАДРАТНЫ МЕТР ПРЫГАЖОСЦІ

У конкурсе «Лета на балконе» перамаглі брестаўчане

Калі супрацоўнік аддзела маркетынгу выдавецтва Алена Седнева прачытала абвестку пра конкурс, вырашыла падтрымаць добрую ідэю. Накіравала на ўказаны адрас некалькі сваіх здымкаў, без усялякіх спадзяванняў.

— І ніяк не чакала, што менавіта мы станем пераможцамі, што да нас завітаюць арганізатары конкурсу з таварыства «Зялёная сетка», — расказвае Алена. — Але ж было прыемна. Нам прывезлі дыплом і набор садавода.

Алена і яе муж Аляксандр заняліся ўладкаваннем свайго балкона гады тры таму. Дом па вуліцы Набярэжная імя Францыска Скарыны даволі стары, балконы там невялікі. Але, калі ўключыць фантазію і праявіць жаданне, можна пабудоваць райскі куток і на двух-трох квадратных метрах. Алена не вырошчвае кветак, бо ў яе алергія на пылок. У вазонах і кадзашках расце зеляніна, якую сям'я дадае ў розныя стравы: кроп, пятушка, чабор, базілік, лаванда, размарын і іншыя. Гэтую ідэю Алена і Аляксандр падгледзілі ў французскім Правансе некалькі гадоў таму.

І паступова на балконе Седневых сталі з'яўляцца стэлажы

і паліцы, эксклюзіўныя вазоны для раслін і самаробныя кантэйнеры. Шматпавярховым домікам для цыбулі стала, напрыклад, пліцілітровая пластыкавая бутэлка для вады, у якой выразана некалькі радзей дзірач. Кожная з цыбулін знаходзіць выхад і расце зялёнымі пер'ямі наверх. Атрымаўцаца і незвычайна, і практычна.

Яшчэ на гэтым балконе растуць дрэвы авакада і лімон. Тут ёсць прыгожая драўляная лаўка-канала для адпачынку, столік для гарбаты. Сюды гаспадары з задавальненнем прыходзяць пасля рабочага дня альбо ў вы-

дахны. Паводле слоў Алены, летам балон — яе любімае месца ў доме. А на зіму расліны, я

не з'ядуюцца, перазаджаюць у кватэру.

На балконе ж з'яўляюцца кармушкі для сіці і дзятла. Могуць завітаць і іншыя птушкі, якія не супраць паспытаць салаці іншых прысмакаў, што падтрымлюе кляпатлівая гаспадыня балкона. Заснавальнікі конкурсу адзначылі не толькі эстэтычны выгляд балкона Седневых, але і яго шматфункцыянальнасць. Таму і аддалі перавагу брестаўчанам.

— Конкурс экалагічнага таварыства «Зялёная сетка» сабраў гэтым разам толькі 20 удзельнікаў, — гаворыць Алена Седнева. — Думаю, што налета ахвотных будзе больш. У нас жа шмат людзей, якія ствараюць прыгожасць сваімі рукамі.

Святлана ЯСКЕВІЧ.
Фота з сайта «Беларускі зялёны партал».

Парады ад Алены Седневай:

Тым, хто хоча зрабіць лета на балконе, рэкамендуем пачынаць з гаршчка. Для пачатку купіце прыгожы гаршчок, падушкі, што б вы хацелі ў ім вырошчваць. Не разганяйцеся на многае адразу. Пасадзіце адну расліну. Паглядзіце, ці прыносіць задавальненне вам догляд за ёй. Калі вы з радасцю назіраеце за яе ростам, росквітам, а не забываецеся нават паліць траву ці кветку, значыць, гэта ваша, можаце працягваць.

Можна, напрыклад, пасадзіць каларыявыя першыкі: чырвоны, жоўты, зялёны, — і вока радуе, і практычную карысць мае. Заходзьце на адпаведныя форумы, цікаўцеся літаратурай. Дарэ-

чы, свой цыбулькі дамоч я знайшла ў інтэрнэце разам з парадамі па яго вырошчванню. Каб пабудоваць такі дом, спатрыце ўсяго 10 хвілін. Трэба нагрэць цвік на агні, трымаючы яго пласкагубцамі, і зрабіць некалькі радзей дзірач у пластыкавай ёмістасці. Затым перасыпаць зямлёй кожны рад — і вось вам плантацыя для 68 цыбулін. Для названай колькасці ў агародзе цэлая градка спатрыбца, а ў такім варыянце ваша вітамінная пасадка зойме мала месца.

Паспрабуеце і адчуеце, як гэта прыемна ў кожную страву, кожную салата дабаўляць уласную найсвяжэйшую прыправу. І самае галоўнае, брацца за

вырошчванне траў, кветак, дрэўцаў тэба з жаданнем, з зарадам пазітыву. Расліны надзвычай чыста паставяць да нашага настрою. Усім жадаю паспяхаў!

■ Здарэнні

АБІТУРЫЕНТЫ НА МКАД ПАТРАПІЛІ Ў АВАРЫЮ

А палове сёмай раніцы на 42-м кіламетры Мінскай кальцавой дарогі адбылося дарожна-транспартнае здарэнне, падчас якога пацярпелі трое маладых чалавек.

На знешнім кальцы легкавы аўтамабіль «БМВ 530» сутыкнуўся з асвятляльным слупом. За рулём аўтамабіля знаходзіўся 17-гадовы малады чалавек, якога заціснула ў салоне. На дапамогу былі вымушаны прыйсці работнікі МНС. На заднім сядзенні быў 19-гадовы юнак, справа на прыдзям пасажырскім сядзенні — яшчэ адзін 18-гадовы малады чалавек. Усе яны былі шпіталізаваны з траўмамі рознай ступені цяжкасці. Гаспадар аўтамабіля на месцы аварыі не прысутнічаў. Усе трое пацярпелых — абітурыенты Мінскага аўтамабільнага каледжа.

Сяргей РАСОЛЬКА

■ Ну і ну!

ПРАЧНУЎСЯ І ЎБАЧЫЎ... ДАІШНІКАЎ

Чацвёрты раз (!) затрымалі ў нецвярозым стане мужчыну, які каля трох месяцаў таму быў пазбавлены права кіравання транспартнымі сродкамі на 5 гадоў, паведамляе Гродзенская абласная Дзяржаўтінспекцыя.

Раніцай ён, не маючы ні пасведчання аб рэгістрацыі транспартнага сродка, ні страхавой, прыехаў на «роно» ў Гродна да сваякоў, але іх дома не аказалася. Што рабіць? Іншага варыянта,

акрамя як выпіць гарэлкі і заснуць, не прыдумаў. А потым — за руль і зноў да месцажыхарства сваякоў.

На павароце «роно» занесла на газон, пасля чаго адбылося сутыкненне з прыпаркаваным «фольксвагенам». Аднак віноўнік на месцы здарэння не застаўся. Ледазь стаячы на нагах, ён пасунуўся ў пад'езд дома, дзе заснуў проста на лясчынай пляцоўцы. Прачнуўся і ўбачыў перад сабой супрацоўнікаў Дзяржаўтінспекцыі і яшчэ двух незнаёмцаў. Гэта былі людзі, чью машыну

пашкодіў п'яны кіроўца. Паводле медыцынскага агляда, колькасць у яго арганізме алкаголю больш як у 7 разоў перавышала дапушчальную норму. Аўтамабіль падлягае канфіскацыі.

Дарэчы, законнаспаслуханным удзельнікам дарожнага руху трэба мець на ўвазе, што за рулём могуць знаходзіцца не толькі асобы, пазбаўленыя вадзіцельскіх правоў, але і тыя, хто іх наогул ніколі не меў. Адзін з такіх парушальнікаў, 22-гадовы жыхар Століна, нядаўна «зарабіў» ад Гродзенскай

дзяржаўтінспекцыі (цяжка паверыць, але факт) 24 пратаколы. Разам з трыма прыцэламі ён прыехаў у Гродна, каб купіць машыну, але не атрымаўся. А на зваротным шляху... Перавысіўшы хуткасць на 35 км/г, кіроўца «опеля» не падпарадкаваўся патрабаванню супрацоўнікаў ДАІ спыніцца, а яшчэ больш націснуў на педаль газу. Распахлася пагоня з мноствам чарговых парушэнняў правілаў дарожнага руху...

Пасля затрымання гэтага маладога чалавека для дзяржаўтінспектараў

не складала праблемы высветліць, што ў аўташколе ён не вучыўся і права на кіраванне транспартным сродкам ніколі не меў. За гэта чатыры разы быў штрафованы, да таго ж аднойчы затрымліваўся за рулём нецвярозага. У яго «паслужны спіс» — тры ДТЗ з пашкоджаннем аўтамабіляў, прычым ва ўсіх выпадках ён з месца здарэння ўцякаў. І дзе гарантыя, што гэта не паўтарыцца зноў?

Барыс ПРАКОПЧЫК

А далей — развітанне з аўтамабілем